

20.10.2025 kontrolliaht nr 12.2-4/6 riigihanke teostamise kontrollimise kohta Eesti Töötukassas

Kontrollimise alus:	Rahandusministeeriumi 21.11.2024 kiri nr 12.2-4/14-1
Hankija nimi:	Eesti Töötukassa
Hankija registrikood:	74000085
Hankija õiguslik vorm:	avalik-õiguslik juriidiline isik
Hankija esindusõiguslik isik:	Gert Tiivas, juhatuse esimees
Kontrolliperiood:	05.06.2023-18.07.2023

1. Kontrollimise eesmärk ja ulatus

- 1.1. Kontrollimisele kuulus Eesti Töötukassa (edaspidi *hankija*) poolt avatud hankemenetlusena korraldatud riigihange „Sõiduautode kasutusrent“ (viitenumber 265251) (edaspidi *riigihange*).
- 1.2. Kontrollimise eesmärgiks oli anda hinnang, kas hankija on riigihanke korraldamisel riigihanke alusdokumentides sätestanud RHS §-st 77 lg 6¹ ja lg 7¹ ning Keskkonnaministri 16.02.2023 määruse nr 6 „Hankelepingu esemeks oleva maanteeõiduki kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad keskkonnanahoidlikud kriteeriumid ja tingimused“ (RT I, 21.02.2023, 5) (edaspidi *määrus*) alusel kohustuslikke keskkonnanahoidlikke kriteeriume ja nõudeid, sealhulgas lisanud keskkonnanahoidlikke kriteeriume tehnilisse kirjeldusse, vastavus-, hindamis-, kvalifitseerimis- ja/või lepingutingimustesse.
- 1.3. Järelevalvemenetluses kontrollitakse üksnes hankija tegevuse õiguspärasust. Rahandusministeeriumi poolt läbiviidav järelevalvemenetlus ei hõlma hankija tegevuse otstarbekuse kontrollimist ega tema otsuste ja toimingute tulemuslikkuse hindamist (RHS § 203 lg 3).
- 1.4. Rahandusministeeriumil on õigus anda soovitusi ja juhiseid RHS-i paremaks järgimiseks ja rikkumiste ärahoidmiseks. Soovitused ja juhised võivad sisaldada järelevalvemenetlust lõpetavas dokumendis (RHS § 210), sh valimipõhises järelevalvemenetluses koostatavas kontrolliahtis (RHS § 205 lg 4 p 3).
- 1.5. RHS-is sätestatud korrast kinnipidamist on kontrollitud riigihangete registris (edaspidi eRHR) avaldatud andmete ning hankija poolt antud selgituste alusel.
- 1.6. Kontrolliahti projekt edastati hankijale tutvumiseks ja vastuväidete esitamiseks 2025. a. oktoobris. Hankija ei esitanud omapoolset seisukohta kontrolliahti projektile, mistõttu arvestame, et hankija on projektiga tutvunud ning nõustus kontrolliahti projektis tehtud märkuste, tähelepanekutega ja soovitustega.

2. Kokkuvõtte järelevalvemenetluse tulemustest

Hankija on võtnud maanteeõidukite hankimisel arvesse hangitava maanteeõiduki kogu kasutusega hõlmavat energia- ja keskkonnamõju, sätestades riigihanke alusdokumentides nõuded CO₂ ja saasteainete heitele ning kütusekulule vastavalt määruse § 6 lg-le 1. Ühtlasi on hankija taganud määruse tähenduses keskkonnanahoidlike kergsõidukite osakaalu vastavalt määruse § 6 lg-le 4.

3. Hanke alusdokumentides keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamise kontrollimine

3.1. Määruse kohaldumine riigihanke korraldamisele

RHS § 2 lg 2 kohaselt tuleb riigihangete planeerimisel ning korraldamisel arvestada muu hulgas keskkonnahoidlike lahendustega. Kui hankelepingu esemeks on maantee-sõiduk, siis vastavalt RHS § 77 lg-le 6 peavad riigihanke alusdokumendid (edaspidi *RHAD*) sisaldama tingimusi, mis arvestavad sõiduki kogu kasutusiga hõlmavate energia- ja keskkonnamõjudega. RHS § 77 lg-s 6 sätestatud kohustuse täpsustamiseks on RHS § 77 lg-s 7¹ ette nähtud volitusnorm valdkonna eest vastutavale ministrile kehtestada määrusega maantee-sõidukite riigihanke menetlustes kohustuslikud keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja tingimused. 24.02.2023 jõustus 16.02.2023 vastu võetud ja Riigi Teatajas 21.02.2023 avaldatud keskkonnaministri määrus nr 6 „Hankelepingu esemeks oleva maantee-sõiduki kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja tingimused“ (RT I, 21.02.2023, 5) (edaspidi ka: määrus).

Määruse nõuded on hankijatele kohustuslikud 24.02.2023 ja hiljem alanud riigihanke menetlustes (vt ka määruse § 8). Normitehnilisest märkusest nähtub, et määrusega on siseriiklikku õigusesse üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/1161, millega on muudetud direktiivi 2009/33/EÜ keskkonnasõbralike ja energiatõhusate maantee-sõidukite edendamise kohta (ELT L 188, 12.7.2019, lk 116–130). Määruse reguleerimisala on avatud §-s 1 ja sellest tulenevalt kohaldatakse selles määruses sätestatud mh maantee-sõidukite ostmisele.

Eesti Töötukassa, registrikood 74000085, on avalik-õiguslik juriidiline isik ning seega käsitatav avaliku sektori hankijana RHS § 5 lg 2 p 3 tähenduses. 5.06.2023 eRHR-is avaldatud hanketeatega alustas hankija teenuste hankelepingu sõlmimiseks avatud hankemenetlust riigihankes „Sõiduautode kasutusrent“ (viitenumber 265251). Hanketeates märkis hankija hankelepingu esemeks sõiduautode kasutusrent.

3.2. Määrusest tulenevad keskkonnahoidlikud nõuded

Määruse § 6 lg 1 kohaselt peab hankija maantee-sõidukite riigihangete puhul võtma arvesse hangitava maantee-sõiduki või teenuse kogu kasutusiga hõlmavat energia- ja keskkonnamõju, sealhulgas energiatarbimist ning CO₂ ja saasteainete heidet. Määruse § 6 lg 2 kohaselt peab hankija kehtestama keskkonnahoidlikud tingimused riigihanke alusdokumentides ja sätestama nende kohta nõuded.

Täiendavalt peab hankija vastavalt määruse § 6 lg-le 4 tagama määruse lisas sätestatud keskkonnahoidlike maantee-sõidukite hankimise osakaalu sihtarvude täitmise selle perioodi sihtarvude järgi, mis kehtivad riigihanke menetluse alustamisel.

Määruse § 6 lg 5 p-s 2 on sätestatud, et kohustuslikke sihtmäärasid rakendatakse hangetele, kui hangitakse üle 4 M₁-, M₂-, või N₁-kategooria sõiduki või samaväärse mahuga teenust. [Keskkonnahoidlikuma maantee-sõiduki hankimise juhises](#) on selgitatud, et keskkonnahoidlike maantee-sõidukite arvestust hakatakse pidama pärast seda hanget, mille läbiviimisel ületatakse määruse § 6 lg-s 5 sätestatud hangitavate sõidukite arvu. Keskkonnahoidlikkuse määr kehtib selle perioodi kohta tervikuna, millesse hange jääb, st praegu tuleks lähtuda nendest sihtmääradest, mis kehtivad kuni 2025. a lõpuni. Hanked summeeritakse üle perioodi.

See tähendab, et hankides perioodil 2. august 2021 kuni 31. detsember 2025 rohkem kui 4 M₁-, M₂-, või N₁-kategooria sõidukit, peab hankija tagama, et hangitavatest sõidukitest vähemalt 23,1% oleks määruse tähenduses keskkonnahoidlikud.

Määruse § 3 p 1 kohaselt käsitatakse M₁-, M₂- või N₁-kategooria sõidukit keskkonnahoidliku kergsõidukina, kui selle maksimaalne summutist väljuv CO₂-heide ei ületa 50 g/km ning tegelikus liikluses tekkivad õhusaasteainete heited on 80% heite piirnormidest

3.3. Hankija kehtestatud keskkonnahoidlikud kriteeriumid

Riigihanke dokumendis on välja toodud, et hankelepingu esemeks on 17 sõiduauto kasutusrent Eesti Töötukassale. Hanke osa nr 1 tehnilises kirjelduses on sätestatud nõuded kaheteistkümnele ning osa nr 2 tehnilises kirjelduses viiele sõidukile.

Hankija on riigihanke osa nr 1 tehnilises kirjelduses sätestanud nõuded kombineeritud kütusekulule ning kombineeritud CO₂ emissioonile. Seega on hankija järginud määruse § 6 lg-s 1 sätestatud kohustust võtta arvesse hangitava maantesõiduki kogu kasutisiga hõlmavat energia- ja keskkonnamõju.

Hankija on riigihanke osa nr 2 tehnilises kirjelduses sätestanud, et sõiduaudod peavad vastama keskkonnaministri 16.02.2023 määrus nr 6 „Hankelepingu esemeks oleva maantesõiduki kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja tingimused“ ja selle lisa 1 tingimustele. Seega riigihankega hangitavast 17 sõidukist 5 sõidukit ehk 29,4% on keskkonnahoidlikud määruse § 3 tähenduses.

4. Tähelepanekud ja soovitused

Keskkonnahoidlike nõuete kehtestamisel palume hankijal märkida ka riigihangete registris riigihanke lisaandmetes, et kasutusel on keskkonnahoidlikud aspektid. Keskkonnahoidlike riigihankeid käsitlevate juhendmaterjalidega tutvumiseks soovitame hankijal külastada Kliimaministeeriumi veebilehel asuvat keskkonnahoidlike riigihangete rubriiki.

5. Järeldused

- 5.1. Hankija on riigihanke ettevalmistamisel ja läbiviimisel arvestanud määrusest tulenevate kohustuslike keskkonnahoidlike kriteeriumitega.
- 5.2. Võimalike eksimuste vältimiseks ja hankepraktika edasiarendamiseks on hankija asutuses riigihangete korraldamisega tegelevatel isikutel kasulik perioodiliselt tutvuda nii Rahandusministeeriumi kui ka Kliimaministeeriumi veebilehel avaldatud (keskkonnahoidlike) riigihanke juhendite, analüüsidega ja vastustega korduma kippuvatele küsimustele ning osaleda riigihangete alastel koolitustel.
- 5.3. eRHR-i puudutavates küsimustes abistab hankijat Riigi Tugiteenuste Keskuse koosseisus tegutsev registri kasutajatugi (tel. 611 3693, E-R kell 9:00–12:00; 13:00–15:00; e-post register@riigihanked.riik.ee).

(allkirjastatud digitaalselt)

Estella Põllu

riigihangete valdkonna juht

riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond

Järelevalvetoiminguid teostanud ametnik:

(allkirjastatud digitaalselt)

Hendrik Kull

jurist

riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakond